

6. Gram-Schmidt ortogonalizáció, QR-felbontás

Az egyszerű lineáris algebrai transzformációk között a harmadik fejezetben megismertedtünk a vetítő mátrixokkal. E mátrixok alkalmazása arra, hogy a vektorok egy adott készletéből ortogonális vektorokat állítsunk elő. Ha ezen vektorokat egy mátrix oszlopaitba rendezzük, akkor a kapott módszer a mátrix egy újabb felbontását szolgáltatja, ezt hívjuk a QR -felbontásnak.

6.1. A Gram-Schmidt ortogonalizáció

Tegyük fel, van egy lineárisan független vektorokból álló halmaz: $\{v_1, v_2, \dots, v_n\}$. Szeretnénk e vektorok felhasználásával olyan ortogonális rendszert készíteni, amellyel a halmaz vektorai előállíthatók. Ekkor eljáratunk a következőképpen. A készülő ortogonális vektorokat jelöljük $u_1, u_2, \dots, u_n$ -val.

Az első lépésben válasszuk $u_1 = v_1$ -et. A következő vektort készítsük úgy, hogy az u_1 -re szimmetrikus - vagy más szóhasználattal - ortogonális vetítéssel ortogonalizáljuk v_2 -re:

(6.1)

Beszorzással u_1 . A következő vektort úgy készíjük, hogy az u_1 vektort és u_2 -re ortogonalizáljuk:

(6.2)

Ismét beszorzással ellenőrizve kapjuk, hogy u_2 és u_1 . A továbbiakban vezessük be az u_3 -edik ortogonális vektorhoz a

(6.3)

vetítőmátrixot. Látjuk, ha ezzel a mátrixszal bármely vektorra szorzunk, eredményül a vektorra ortogonális vektorhoz jutunk.

Az u_3 -edik ortogonális vektort a következő vetítések sorozatával kapjuk az u_2 vektorból:

(6.4)

Vegyük észre, a vetítőmátrixok a szorzatban tetszőleges sorrendben írhatók a bennük szereplő vektorok ortogonalizálása miatt. Fennáll az összefüggés:

(6.5)

aminek az igazolását egy feladatra hagyjuk. Ez mutatja, hogy numerikusan kétféle lehetőség van az ortogonalizálásra. Az egyik, amikor a fenti összefüggésben a szummás alakot használjuk. Ekkor minden vektor az $u_1, u_2, \dots, u_n$ vektorokkal szorzódik és (6.4), (6.5) összevetéséből kapjuk:

(6.6)

azaz minden u_i vektor az ortogonális vektorok segítségével előállítható, ahol a kifejtési együtthatók

10.6. Egy lépésben optimális paraméter meghatározása

Láttuk, (10.11)-ben az vektorból kiindulva az

$$(10.12)$$

vektort készítjük, a Gauss-Seidel módszer vektora helyett. Vezessük be az ,
jelöléseket és határozzuk meg az paramétert általánosan az
felbontás
mellett! (10.12)-ből kapjuk:

$$(10.13)$$

Határozzuk meg a -adik lépésben -t abból a feltételből, hogy minimális! Ehhez nem kell
mást tenni, mint az „egyenletet” a pszeudoinvertéssel -ra megoldani:

$$(10.14)$$

Hogy ne kelljen -et explicit módon előállítani, a relaxáció nélküli alakból kifejezzük -t:

$$(10.15)$$

innen

$$(10.16)$$

Az meghatározásához vezessünk be egy újabb vektort:

$$(10.17)$$

és ekkor a következő iterációs algoritmust készíthetjük:

6.2.1 Feladatok

- A G-S ortogonalizációnál kidolgozható az a változat, amikor a vektorok normáltak, írjuk át a formulákat erre az esetre!
- Legyen , ezzel oszlopvektorai normáltak. (6.9)-ben legyen . Adjunk meg -et mátrixos alakban és a normált ortogonális vektorok segítségével fejezzük ki -t!
- A 3.12 gyakorlatban láttuk, hogy minden vektor egy vektorba vihető tükrözéssel, ahol . Ha egy ilyen tükrözést alkalmazunk első oszlopára, akkor a -felbontás az első oszlopra megvalósult: ortogonális mátrix, ahol és
Hogyan folytassuk a tükrözéseket, hogy egy -felbontáshoz jussunk?
- Ha rendelkezésünkre áll egy -felbontása, hogyan oldjunk meg egy egyenlet-rendszert?

6.3. Példa QR-felbontásra

Elkészítjük az

mátrixra a -felbontás nemnormált változatát. Induláskor és . A következő vektorhoz és

, ezt az eredményt előállíthatjuk a kapott vektorból, de úgy is számíthatjuk, hogy

észrevevesszük:

A harmadik vektor

előállításához és , ezekkel a harmadik vektor és a -felbontás:

10.7. Feladatok

1. Bizonyítsuk be, szimmetrikus mátrixokra a Rayleigh-hányados legkisebb értéke a legkisebb sajátérték.
2. Hogy hajtsuk végre a Jacobi-iterációt, ha a mátrix az oszlopai szerint szigorúan főátló-domináns?
3. Mutassuk meg, a 10.3.1 tétel átfogalmazható arra az esetre, amikor a mátrix oszlopai szerint szigorúan főátló-domináns.

Olyan a műveletek sorrendje, hogy értéke értékével felíírható. Így a tárgény: előnyösebb, mint a Jacobi-iterációnál. Célszerű kezdővektor:

10.3.1 Tétel. Felhasításból származó iterációs mátrix normájának becslése

Legyenek A -es valós mátrixok, diagonálmátrix: D és E -re. Ekkor fennáll:

ahol a maximum-keresésnél elegendő a nemzérus számlálókat tekinteni.

Bizonyítás. Mivel főátlódomináns, a kijelölt inverz létezik. A norma definíciója szerint $\|A\|_1 = \max_{1 \leq j \leq n} \sum_{i=1}^n |a_{ij}|$. Legyen j_0 és tegyük fel, a maximum $\sum_{i=1}^n |a_{ij_0}|$, ahonnan az j_0 -edik sora $\sum_{i=1}^n |a_{ij_0}|$. Figyelembe véve, hogy $|a_{j_0 j_0}| > \sum_{i \neq j_0} |a_{ij_0}|$, innen átrendezéssel kapjuk az egyenlőtlenséget. Mivel nem tudjuk, melyik i -re valósul meg $|a_{ij_0}|$, ezért a törtet a sorok szerint maximalizáljuk. Ha i_0 -edik sora zérus, akkor adódik, ami feltevéssünkkel ellentmondó nemzérus mellett, így ezeket a sorokat elhagyhatjuk. ■

10.3.2 Tétel

Ha sor szerint szigorúan domináns átlójú, akkor

$$(10.7)$$

Bizonyítás. Az előző tételben legyen A , és a mátrix főátlójából alkotott diagonálmátrix. Ezzel a választással közvetlenül adódik az első egyenlőtlenség.

A második egyenlőtlenség igazolásához vezessük be az

$$(10.8)$$

jelöléseket. Eszerint $\|A\|_1 = \max_{1 \leq j \leq n} \sum_{i=1}^n |a_{ij}|$ és igazolandó, hogy ez nem nagyobb, mint $\|A\|_1$. Tegyük fel, $\|A\|_1 = \sum_{i=1}^n |a_{ij_0}|$. Ekkor $\|A\|_1 = \sum_{i=1}^n |a_{ij_0}|$ -ből átrendezéssel, ahonnan következik. Ez éppen a szigorú főátló-dominancia feltétele, amit feltettünk. Egyenlőség csak akkor lehetséges, ha $\|A\|_1 = \sum_{i=1}^n |a_{ij_0}|$. Így

Ha balról az első maximummá $\|A\|_1$, akkor biztosan $\|A\|_1 = \sum_{i=1}^n |a_{ij_0}|$. ■

sajátértékeket helyben hagyja.

A mátrixot általában valósnak tekintjük. De mivel valós mátrixnak is lehetnek komplex sajátértékei és sajátvektorai, emiatt sokszor a komplex esetre is gondolni kell.

7.1. Néhány tulajdonság

Az alábbiakban felidézzük néhány a sajátértékfeladattal kapcsolatos ismeretet.

7.1.1 Legalább 1 saját pár létezése

Minden sajátértékhez tartozik legalább egy jobb- és baloldali sajátvektor.

Mert és v magtere legalább 1-dimenziós (ui. nemcsak a null-vektorból áll). ■

7.1.2 Lineáris függetlenség

Különböző sajátértékekhez tartozó sajátvektorok lineárisan függetlenek.

Emnek a bizonyítása indirekt módon történhet. Feltesszük két különböző sajátértékhez tartozó sajátvektorról, hogy lineárisan összefüggők. Ekkor ellentmondásra jutunk, mert két vektor úgy lehet lineárisan összefüggő, hogy egyirányúak, ekkor viszont nem lehetnek a sajátértékek különbözők. ■

7.1.3 Különböző sajátértékhez tartozó bal és jobb sajátvektorok ortogonalitása

Legyen v a sajátértékhez tartozó bal sajátvektor, w pedig a sajátértékhez tartozó jobb sajátvektor. Ekkor $v^T w = 0$.

Bizonyítás. Tekintsük a következő kifejezést:

másik esetben pedig a jobb sajátvektor tulajdonságot alkalmazzuk. Kapjuk, hogy ebből következik az állítás, mert $v^T w = 0$. ■

7.1.4 Következmény

Ha minden sajátérték különböző, akkor a sajátvektorokat egy mátrixba rendezve kapjuk:

$$(7.2)$$

A lineáris függetlenség miatt V és D invertálhatók, így $V^{-1} A V = D$, ahol a transzponált inverzét jelöltük V^{-T} -vel. Írhatjuk: $V^{-1} A V = D$, ahol $V^{-1} A V$ egy nemszinguláris diagonálmátrix és szerepe csupán annyi, hogy az V vektorok hosszát skálázza. Tehát az általánosság megszorítása nélkül vehetjük: $V^{-1} A V = D$, a sajátvektorok saját-altereket adnak, a vektorok hossza tetszőleges. A kapott alak mutatja, hogy ekkor a mátrix *hasonlósági transzformációval diagonalizálható*.

7.1.5 Schur tétele

Minden mátrix unitér hasonlósági transzformációval felső háromszög alakra hozható.

Bizonyítás. Jelölje U a Householder tükröző mátrixot. Legyen $U^T A U$ egy normált sajátvektor, λ , amelyet skálázzunk úgy, hogy az első eleme valós, nempozitív szám legyen. (Ezt

(9.6)

Bizonyítás. Vizsgáljuk az

skaláris szorzatot! Az eredmény zérus, ha

a 9.1.3 Következmény miatt. Nemzérus az eredmény, ha

így kifejthető a polinomokkal:

ahonnan $-re$ rendezve kapjuk (9.6)-öt.**9.2.1 Tétel**

Az és kifejtési együtthatókra érvényes

(9.7)

(9.8)

Bizonyítás. Helyettesítsük értékét a rekurzióból. Az ortogonalitás miatt értéke rögtön adódik, ha a (9.6) rekurzió mindkét oldalán skaláris szorzatot képezünk -nel. értéke hasonlóan készül, csak most a skaláris szorzatot -gyel vesszük. Az átalakításban -et átvisszük -hez, és az 1-gyel kisebb indexű rekurziós összefüggést helyettesítjük:

■

9.3. Legkisebb négyzetes közelítés ortogonális polinomokkalA (9.2) skaláris szorzat mellett az induló polinomok, ha minden $-re$

(9.9)

A következő polinomot $-et$ keressük alakban! Ekkor az ortogonalitás miatt

ahonnan

(9.10)

így $-t$ zérusnak vehetjük.

6. Döntsük el Gergorin tétele és diagonálmátrix hasonlósági transzformáció segítségével, hogy invertálható-e:

7.3. A karakterisztikus polinom számítása

Tekintsük az un. Frobenius-féle kísérő mátrixot:

(7.4)

Az utolsó oszlopa mentén kifejtve igazolható, hogy Eszerint a karakterisztikus polinom együtthatóinak előállításá könnyű, ha van valamilyen hasonlósági transzformáció, ami az mátrixot ilyen alakra hozza. Danyiljevskij ötlete szerint ez megvalósítható a Gauss-Jordan módszerrel megismert egyszerű transzformációs mátrixszal, ha a mátrix első oszlopát nem $-be$, hanem $-be$ vesszük. Legyen tehát az első transzformációs mátrix

és ekkor a hasonlósági transzformáció eredményeként az első oszlop lesz:

Általában a $-adik$ lépésben , és a korábbi oszlopvektorok sem romlanak el, mert az előbbihez hasonlóan kapjuk:

Egy transzformációs lépés végrehajthatóságának feltétele, hogy a diagonálem alatti elem legyen zérustól különböző. Ha nem így volna, sor-cserével mozgassunk egy átló alatti nemzérus elemet az átlóelem alá és hajtsuk végre a hasonló oszlopok cseréjét is a hasonlósági transzformáció megőrzésé végett. Az algoritmus $-edik$ lépésében a (7.4) alakhoz jutunk.

Ha a mátrix háromatlóú, a karakterisztikus polinom egyszerű rekurzióval számolható. Például a

determináns rekurziója

(7.5)

ahol a bal felső $-edrendű$ blokk determinánsa. Az $-edrendű$ determináns az $-edik$ oszlop szerinti kifejtéssel kapjuk és az eredmény a kapott rekurzió. A rekurzióval a polinom helyettesítési értékét is könnyen számolhatjuk.

A rekurziót meg lehet csinálni a felső Hessenberg-mátrix karakterisztikus polinomjára is. Legyen például és alutól felfelé oldjuk meg a következő egyenletrendszert:

megoldása. Ha a rendszer inkonzisztens, akkor az a legkisebb négyzetes megoldás, melyre kettes normája minimális. Minden az esetben a minimális kettes normájú megoldás.

Bizonyítás: A 8.1.4 Tétel alapján a vektor $\mathbf{v}$ -tól való távolsága. Továbbá vegyük észre, (8.5)-ben két ortogonális vektor van, mert az első vektort a pszeudoinverz tulajdonságok miatt helyben hagyja, a másodikat pedig zérusba viszi. Emiatt írhatjuk:

Ez akkor a legkisebb, ha $\mathbf{v}$, vagy $\mathbf{v}$. ■

8.4. Feladatok

1. Legyen egy rang-faktorizáció. Ekkor írjuk fel azt a szimmetrikus vetítőmátrixot, amely $\mathbf{P}$ -ba vetít.
2. Írjuk fel az $\mathbf{A}$ mátrix null-terébe vetítő szimmetrikus projektort! Adjuk meg az $\mathbf{A}$ vektor $\mathbf{v}$ -tól való távolságát!
3. Egy egyenes áthalad az $\mathbf{p}$ ponton. Adjuk meg az $\mathbf{v}$ vektor és ez az egyenes távolságát!
4. Igazoljuk, hogyha a mátrix invertálható, akkor a pszeudoinverze megegyezik az inverzével.
5. Írjuk fel az $\mathbf{A}$ -ba vetítő szimmetrikus projektort!
6. Két sík normálvektorát az 5. feladat sorvektorai adják. Melyik az a szimmetrikus projektor, amely a két sík közös részébe vetíti?
7. $\mathbf{A}$ végpontja milyen távol van az előbbi két sík közös részétől?
8. $\mathbf{A}$ mátrix $\mathbf{A}$ sajátértékei $\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_n$ és a hozzá tartozó sajátvektorok $\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \dots, \mathbf{v}_n$. Milyen távol van $\mathbf{v}$ a $\mathbf{v}_1$ sajátvektortól?
9. Az előbbi mátrixszal mi lesz $\mathbf{A}$ pszeudoinverzes megoldása, ha $\mathbf{v}$?
10. Igazoljuk, hogy $\mathbf{A}$, ha oszlopai lineárisan függetlenek.
11. A pszeudoinverz 4 tulajdonságából vezessük le:
  - a. $\mathbf{A}^+ \mathbf{A} \mathbf{A}^+ = \mathbf{A}^+$
  - b. $\mathbf{A} \mathbf{A}^+ \mathbf{A} = \mathbf{A}$
  - c. $(\mathbf{A}^+)^T = (\mathbf{A}^T)^+$
  - d. $\mathbf{A}^+ \mathbf{A}^T = (\mathbf{A} \mathbf{A}^T)^+$
12. Az $\mathbf{A}$ mátrix közelítő sajátvektora $\mathbf{v}$. A hozzátartozó sajátértéket úgy szeretnénk közelíteni, hogy minimális legyen. Mi lesz ekkor kifejezése?

9. Ortogonális polinomok

Gyakran polinommal kell végezni a legkisebb négyzetes illesztést. Ilyenkor speciális módszert készíthetünk ortogonális polinomok segítségével. Később a numerikus integrálási módszereknél is szükségünk lesz az ortogonális polinomokra, így most röviden megismerkedünk velük.

9.1. Függvények skalárszorzata.

Az f és g függvény skalárszorzatát a következő utasítással definiáljuk:

Bizonyítás. A módszer szerint képezzük az

$\mathbf{v}$ vektorokat és innen kapjuk $\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \dots, \mathbf{v}_n$ határátmenettel kapjuk az állítást, mivel a többi sajátvektor szorzója zérushoz tart. ■
Látjuk, a konvergencia gyorsaságát esetén lényegében a hányados szabja meg. Az algoritmus:

A normának célszerű például a végtelen normát választani. A sajátérték a

kifejezéssel becsülhető. A hatványmódszerrel a spektrum (= a mátrix sajátértékeinek összessége) szelém lévő egyszeres sajátértékeket kereshetjük sikerrel. Az *inverz határérték* azonban kereshetjük a spektrum belsejében elhelyezkedő sajátértékeket is. Ekkor az iteráció egy lépésében az

vektort számítjuk. A mátrix sajátértékei $\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_n$, innen látható: ez is hatványiteráció, ami a λ paraméter értékéhez legközelebb eső sajátértékhez és a hozzátartozó sajátvektorhoz fog tartani.

A sajátprobléma megoldására az egyik legjobb módszer a λ -módszer. Ekkor elkészítjük az $\mathbf{A} - \lambda \mathbf{I}$ mátrix $\mathbf{A} - \lambda \mathbf{I}$ -felbontást és a következő mátrix $\mathbf{A} - \lambda \mathbf{I}$ inverzét, tehát egy ortogonális hasonlósági transzformáció eredménye. A k -edik lépésben $\mathbf{A} - \lambda \mathbf{I}$ megmutatható, hogy amennyiben a mátrix egyszerű struktúrájú és a sajátvektorok mátrixának van $\mathbf{A} - \lambda \mathbf{I}$ -felbontása, akkor a k -módszer egy felső háromszög mátrixhoz konvergál. A konvergencia még gyorsítható, ha a felbontásokat kombináljuk egy mátrixszal való elfoással is, ahol a sajátérték egy becsülése. Ekkor a k -módszer konvergencia-sebessége másodrendű, szimmetrikus mátrixoknál harmadrendű lesz.

7.6. A sajátértékfeladattal kapcsolatos egyenlőtlenségek

A Gergorin-körök ismertetése során már megismerkedtünk ilyen összefüggésekkel. Itt folytatjuk a vizsgálatainkat. Arra vagyunk kíváncsiak, hogyha van egy közelítő sajátpárunk, mit mondhatunk a jóságának jellemzésére. Egy másik feladat, hogyha a mátrixelemeket kissé megváltoztatjuk (– perturbáljuk), hogyan változik meg a sajátpár?

A következő *jelöléseket* alkalmazzuk: $\mathbf{A}$ és feltesszük, hogy a mátrix invertálható. Mindig indukált mátrixnormát használunk.

A spektrálsugár és az indukált normák összefüggéséből már ismerjük: $\rho(\mathbf{A}) \leq \|\mathbf{A}\|$, a kettő közötti különbséget az alábbi összefüggés adja:

Bizonyítás. Mínthogy zárja be a legkisebb szöget θ -szel, így a θ irány mentén található az a pont P -ban, amely legközelebb van végpontjához. Keressük tehát azt a θ -t, amelyre norma-négyszete

minimális. Deriválással kapjuk, hogy a minimum helye $\theta = \arccos \frac{1}{\sqrt{2}}$ -nél van. Tehát normája az $\frac{1}{\sqrt{2}}$ vektor altértől való távolsága. ■

8.3. Mátrixok általánosított inverze, a pszeudoinvert

Mátrixok általánosított inverzét akkor értelmezzük, ha az inverziók nem léteznek. A pszeudoinvert a lineáris egyenletrendszernek azt a megoldását adja, amelyre az eltérés vektor, más szóval reziduum, kettes normája minimális. Ha több megoldás is van, akkor a legkisebb kettes normájú megoldást szolgáltatja. Emlékeztetőül két kis lemma felidézésével kezdjük.

8.3.1 Lemma.

Legyenek az A mátrix oszlopai lineárisan függetlenek. Akkor A -ból A^+ következik.

Bizonyítás. Átrendezve A oszlopainak bármely lineáris kombinációja a lineáris függetlenség miatt csak akkor lesz zérusvektor, ha A oszlopvektorai zérusok. ■

8.3.2 Lemma.

Legyen A . Ekkor pozitív szemidéfinit. Ha A oszlopai lineárisan függetlenek, azaz oszlopangú, akkor pozitív definit.

Bizonyítás. Legyen x , ekkor $x^T A x$. Ha A oszlopangú, az előző lemma alapján $x^T A x > 0$ $x \neq 0$ -ből következik, így ez esetben pozitív definit. ■

8.3.3 A pszeudoinvert

A továbbiakban megmutatjuk, hogy minden mátrixhoz létezik pszeudoinvert, vagy Moore-Penrose féle általánosított inverz, mely a közönséges inverzzel egyenlő, ha a mátrix nonszinguláris, egyéb esetben viszont minimális kettes norma tulajdonságokkal rendelkezik. Ezt a mátrix inverzet a következő tulajdonságok definiálják:

A definíció komplex mátrixokra vonatkozik, mi most valós esetben a hermitikus tulajdonság helyett a szimmetrikusságot követeljük meg. Vegyük észre: Ha az első egyenletet jobbról, vagy balról szorozzuk A -tel, az adódik, hogy $A A^+ A = A$ és $A^+ A A^+ = A^+$ projektorok és a 3. és 4. feltétel szerint még szimmetrikusak is. Az első feltétel alapján $A A^+$ -ba vetít, az $A^+ A$ -ba vetítő szimmetrikus projektor. látjuk, hogy $A A^+ A = A$ $A^+ A A^+ = A^+$

Tegyük fel: A , ahol A és A^+ közbülső mérete n és m $n \times m$ rang-faktorizáció ismeretében előállítjuk a pszeudoinvertet.

7.6.6 Tétel, (Bauer, Fike)

Legyen egyszerű szerkezetű és egy ugyanolyan méretű mátrix. Ha az sajátértéke és λ , akkor

(7.10)

Bizonyítás. Tegyük fel λ , mert különben igaz az állítás. Mivel sajátérték, következésképpen λ szinguláris, ahonnan átrendezéssel

adódik. Ez az utóbbi mátrix pedig csak akkor lehet szinguláris, ha $\lambda = 0$ -nek van egy 1 abszolút értékű sajátértéke, amiből

rendezve kapjuk az állítást. ■

7.6.7 Tétel, inverz perturbáció

Legyen egy közelítő saját pár, (λ, v) . Ekkor az

Frobenius-norma) mátrixszal a saját pár az

egyenlet pontos megoldása.

Bizonyítás. ■

Például, ha A , a mátrix elemei 1 körüliek, akkor pontos megoldása egy mátrixnak, ami λ -tól csak a kilencedik jegyében különbözik. Ha λ -t csak 7 jegyre ismerjük, akkor nincs értelme tovább folytatni az iterációt.

7.6.8 Tétel, egyszeres sajátérték perturbációja

Legyen egy λ -hoz tartozó sajátérték, ahol egyszeres sajátérték. Az sajátértékének megváltozása első rendben

(7.12)

és

(7.13)

Bizonyítás. A második összefüggés az első következménye, ha normákra térünk át. Az első bizonyításához legyen a sajátérték megváltozása δ , a sajátvektoré pedig ϵ :

Feltesszük, hogy δ esetén ϵ és δ . Beszorzás után a másodrendű tagokat hagyjuk el: